DOORLOPEN

DELEN VAN DE VIA EGNATIA

Hans van der Kooi

DOORLOPEN

Hans van der Kooi

Amersfoort, juni 2015

Doorlopen.

Na onze prachtige wandeltocht in 2012 naar Rome pakken we de draad weer op. We slaan een stukje over en lopen langs de Via Egnatia. Op de Balkan, eigenlijk het verlengde van de Via Appia. Sporen van een oude Romeinse weg waarlangs de boodschappers van Rome naar Constantinopel reisden en de legers bevoorraad werden. Durres aan de kust van Albanië, via Macedonië naar Thessaloniki in Griekenland.

Vierhonderd en vijfenzeventig kilometer. Met zijn drieën: Henny, Jannie en Hans

Opnieuw een lange wandeling vol met mogelijkheden om te denken, te filosoferen en te genieten. Van elkaar, landschap, natuur, cultuur en het ontmoeten van mensen. Op zoek naar bed, bad en brood.

We vertrekken donderdag 23 april 2015 en zijn zes weken onderweg.

Wat maken we mee? We doen daar op gezette tijden kond van via een weblog, de basis voor dit boek.

Om er weer een beetje in te komen vind je achter in dit boek ‘de voetstap’, het samenvattende verhaal van onze escapades in 2012.

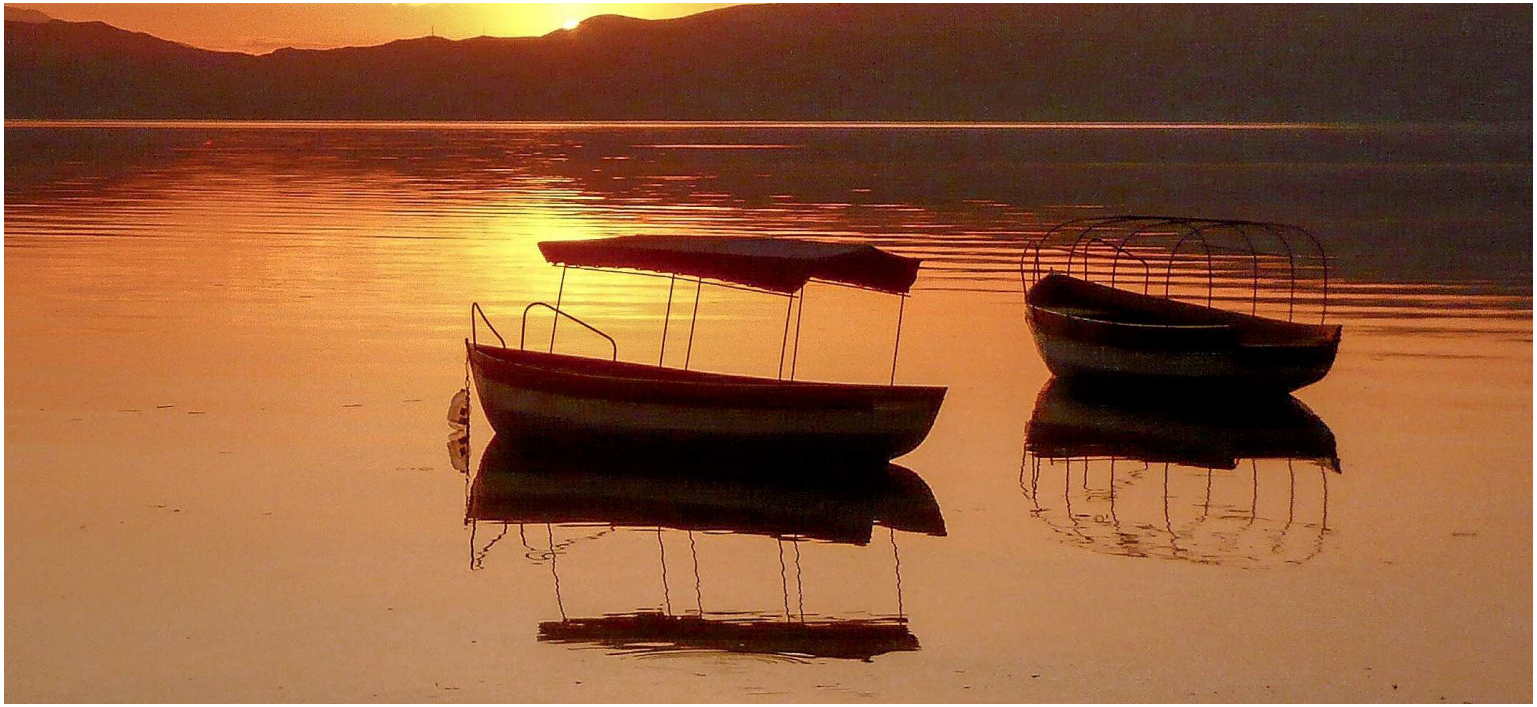

Bari, Durres en het land in.

Vliegen naar Italië gaat beduidend vlugger dan lopen. Goed dat dat drie jaar geleden geen overweging was. In Bari hardlopen met rugzak, slechts van onbeduidend gewicht overigens, om de trein te halen naar het centrum. De bus naar de haven, tickets kopen. De prijs voor een echt bed op de boot valt erg mee. We wandelen door Bari, lekker temperatuurtje en genieten van het brood. 's Avonds genieten we van bad, bed en boot. We snurken ons met de nachtboot naar Durres.
We gaan op pad en vanaf de straat praat een in keurig pak gestoken man op leeftijd ons een hotelletje in. Voor hem nog net op tijd voor we de echte hotel wijk in gaan. Slenterend door Durres vinden we een amfitheater met byzantijnse mozaïeken. Een spa, een markt, de grote moskee uit 1938. Religie was vanaf 1967 verboden dus was het een paleis voor de jeugd. Alle jeugd dus niet alleen voor prinsen prinsessen. Begin 90-er jaren van de vorige eeuw is de moskee weer in ere gerestaureerd. Een seculiere

islamitische stad, weinig mannen met baard, weinig hoofddoekjes. Lange broeken, roze en gifgroene mondaine hoge hakken.
Langs de boulevard verwarrende beelden. De onbekende soldaat in vrijheidsstrijd tegen wie of voor wat blijft ongewis. Een modern monument voor een strijder tegen de Italiaanse overheersing begin van de twintigste eeuw. De socialistische geschiedenis lijkt overgeslagen, verwerkt of weggestopt?.
Ik ga graag naar de kapper in het buitenland. Ik vind hem in de hoofdstraat, ik heb me er erg op verheugd. Hij bleek in Duitsland te hebben gewerkt en om onbekende reden, ik verstond zijn Duits maar matig, zeven maanden gewoond in Lutjegast.
Tja, het kan verkeren.
Morgen verder het land in.

Golem.

Zaterdagochtend, ontbijt, mooi weer. Op zoek naar de bus naar het beginpunt van de wandeling. Zo rond een uur of twaalf, na wat gepuzzel, vragen aan vriendelijke mensen en een kop koffie, gaan we op pad. De heuvels in. Zo dicht bij huis en dan een primitieve pastorale gemeenschap.
We komen er snel achter dat lopen met het boekje als gids moeilijk is en we zien ook het verschil met of zonder gps niet echt.
We doen het zonder. De weinige mensen die we tegen komen willen je altijd helpen.
Ze kunnen echter geen nee zeggen, dat is belangrijk bij de vraagstelling.
Uiteindelijk lopen we dus verkeerd naar de grote weg.
In een gesloten bar vinden we iemand die net als wij pretendeert Italiaans te spreken.
Met een paar biertjes op biedt hij ons aan naar een hotel van een vriend te brengen.
Later blijkt dat het hotel dat in de routebeschrijving staat aangegeven. Het eten wordt

speciaal voor ons gemaakt.
Het is van alles teveel, vooral te veel vlees. De dames hebben spaghetti fruta di mare. De volgende morgen krijgen we brood met een gebakken ei en een plak gebakken kaas. Het vet druipt er aan alle kanten vanaf. Ik zit nog vol van gisteravond.

We zoeken de route weer op en omdat de zon weer onverbiddelijk zal schijnen, net als gister, besluiten we de etappe in tweeën te delen. Ondanks het boekje blijft het soms gokken. De beschrijving zegt dat we altijd bovenlangs moeten aanhouden op een uitzondering na. Het vertelt ons dat als we een steile helling voor ons zien, we dan beneden moeten blijven. We komen drie keer een steile helling tegen en blijven twee keer ten onrechte beneden en moeten dus weer terug naar boven. De derde keer

blijven we ten onrechte boven en moeten langs een helling, zonder pad, weer naar beneden.
We zijn echt van het pad af. Gelukkig hebben we een kompas en zijn het noorden niet echt kwijt. We lopen beneden langs door een afgezet gebied met olijfbomen en druiven struiken, langs geitenpaadjes naar boven en uiteindelijk helpt een herder ons uit de brand. Hij brengt ons bij een bron voor vers water en weer op het goede pad. Mijn Albanees wordt steeds beter. Ik weet wat water en schaap is. En samen met de herder

oefen ik wat namen. Robben en van Persie zijn iets te makkelijk. Gullit en van Basten al wat meer bijzonder, maar we herkenden beide ook het spuugincident tussen Rijkaard en Voeller. Toch gek als twee volwassen mannen die elkaar nauwelijks verstaan, elkaar, lachend, bijna in het gezicht staan te spugen!
Op het station van Rrogozhine brengt een vriend ons naar een hotel. Onderhandelen blijkt noodzakelijk. En een te grote maaltijd valt ons weer ten deel. De volgende ochtend ging het onderhandelen verder en voelen we ons toch wel opgelicht: het argument voor de hoge prijs is dat de periferie nu eenmaal duurder is.

Op weg naar Elbasan.

We hebben, de eerlijkheid gebied het te zeggen, een stukkie met een busje afgelegd. Naar Peqin. Henny heeft een enorme open blaar en bij Hans loopt zijn neus harder dan zijn voeten. Toch zitten we niet stil. We bezoeken het centrum van Peqin, met moskee en klokkentoren waarop je kan zien wanneer je moet bidden. Om de een of andere reden denken we dat dat niet op grote schaal gebeurt. Als vijfennegentig procent islamiet is dan moet het koffiehuis toch geregeld uitgestorven zijn. Dus mooi niet. De markt herbergt opmerkelijke dingen, zoals vleeskuikens, oude radio's, schoenen, en prei, maar ik herken ook de inhoud van de zak van Max. Ik denk dat het hier echt goed terecht zou komen, de mensen zijn echt arm. Er is nauwelijks werk, je wordt om bijna niets de bajes ingegooid (dat is van horen zeggen), de economie is prut en de politiek belachelijk. Nee, wij hebben het, ondanks Wilders, best goed in Nederland met de politiek.
In het hotelletje wordt het ons prima naar de zin gemaakt. Als we willen eten mag ik mee de keuken in om te vertellen wat we willen. Een menu op maat.
Vanuit Peqin lopen we de hobby van de archeologen die het pad hebben beschreven tegemoet. Een oud stuk, weliswaar in latere tijden hersteld, Romeinse weg en een echte origineel oude Romeinse brug. We moeten een heel stuk langs, maar ook op, het spoor

lopen. Niet echt gevaarlijk, er komt maar twee keer per dag een trein. Dat maken we wel mee. Het is heel bijzonder. Een diesellocomotief met twee kleurrijke wagons. Ook hier slaat de graffiti toe. Kort daarna worden we door mensen die bij het spoor wonen uitgenodigd voor de koffie. Zomaar. Drie vrouwen en een man. Iedereen krijgt een snoepje, we krijgen koffie en de mannen toosten met een echte Albanese raki. Pruimen jenever om kwart over negen 's morgens terwijl we nog een flink stuk moeten lopen. Wat ook opvalt is dat het huis van de mensen brandschoon is, maar dat het 'vuil' van het erf wordt afgeveegd, en in de berm van de trein wordt gedumpt. Hygiëne en milieu staan nog niet op de agenda.

In een volgend dorp horen we de klaagzang aan van een uit Duitsland teruggekeerde gastarbeider. Alles is "scheisse" en er is geen werk. Als we lang genoeg zelf treintje hebben gespeeld, pakken we toch maar een busje verder naar Elbasan.

Regen op de berg: naar de grote stad.

De volgende ochtend, om met Jannie te spreken, stront van de dijk. Dat betekent dus regen. Lastig in de bergen waar de paden niet geasfalteerd zijn. Gevaarlijk ook. We besluiten een dag langer in Elbasan te blijven en heen en weer te gaan naar Tirana. Biedt ons de gelegenheid om, op wetenschappelijk totaal onverantwoorde wijze, een vergelijking tussen stad en platteland te maken. In de minibus over de nog in aanbouw

zijnde snelweg om op wel verantwoorde wijze in het centrum van Tirana aan te komen. We zijn daar natuurlijk niet op voorbereid, op zoek naar de VVV om erachter te komen wat we echt moeten zien. We vragen aan een kandidaat volksvertegenwoordiger, er zijn binnenkort verkiezingen dus campagne!, waar we de toeristeninfo kunnen vinden. Ondanks dat hij de titels prof. en dr. voert hoop ik dat er niet al te veel mensen op hem stemmen. Hij stuurt ons de totaal verkeerde kant uit blijkt al snel.
We lopen langs belangrijke gebouwen en monumenten. Tegen beter weten in denk ik dan, is er nog een behoorlijke persoonlijke standbeeld verering, maar uit de Hoxca ofwel de socialistische staat en status periode, is niets meer terug te vinden. De markt is een gebied waar te veel van te lage kwaliteit te koop is, maar de weg er doorheen leidt weer wel naar het belangrijkste centrum, waar ook de VVV is. Achter het museum. De Informatie die we krijgen is alleen over Tirana en de rest van Albanië moet het doen met een kaart van de Adriatische stranden van Vlore. Het museum is helaas niet open. Er is een druk flaneren van zien en gezien worden gaande. Op de

luxe terrassen, waar we een kopie van Abdelkader Benali zien flirten met een leuke vrouw, zien we ook de oudere vrouwtjes en mannetjes die vast een belangrijke rol hebben gespeeld tijdens de dictatuur. Zoals ik al zei, volstrekt wetenschappelijk onverantwoorde methodes en conclusies. Toch intrigeert het me mateloos. Hoe is dat geweest, hoe waren de controles, van wie door wie. "Das Leben der anderen" flitst voortdurend door mijn hoofd. Toch zal het ook hier wel van iedereen afglijden, je perspectief verandert en je past je aan. Dictatuur of niet.
De stad lijkt toch meer perspectief te bieden aan de mensen dan het platteland. Er is ook in de bureaucratie en in de dienstverlening meer werk. Maar ja, Tirana heeft nog geen 700.000 inwoners en de overige twee miljoen wonen op het platteland.
We reizen weinig wijzer terug naar Elbassan.

Mirake.

Het weer is opgeknapt en we gaan op weg naar Mirake, 21 km, met een mogelijkheid het in te korten. We worden wat voorzichtiger, de boekschrijvers weten mogelijk veel van de Romeinen en hun wegen, van wandelen hebben ze beduidend minder verstand. We trekken door Shushice en, na koffie in de Oase, beginnen we aan de echte klim naar boven. Het pad is goed, de aanwijzingen wat minder (na de laatste bocht recht door?? Wat is de laatste bocht? Dat weet je in de bergen nooit). Maar we gaan goed en na een watertappunt na zo'n 10 km lopen, staan we voor een dilemma. Lopen we de weg verder af, flink om, of zoeken we in het oosten een pad de berg op dat een eind afsnijdt. We verwachten dat moeilijk te kunnen vinden met de knullige aanwijzingen. Het dilemma wordt opgelost door een pick-up wagentje met drie jonge knullen erin. Ze nemen ons mee en op een kruispunt kiezen we ervoor om verder mee te rijden en op hun aanwijzingen naar Mirake te lopen. De via Egnatia niet meer te bekennen, komen we in Fuss Bual (dat geloof je toch niet, we hebben niet eens over Robben en van Persie gesproken). We hoeven slechts de rivier te volgen en dan komen we vanzelf in Mirake.

Bedankt en tot ziens zeggen we!
We gaan op pad. Er zijn weinig hoogteverschillen als je de rivier volgt, maar wel veel bochten. De mensen die we zien zijn nog steeds erg aardig en wij blijven groeten. Op een gegeven moment lopen we vast in de bedding en moeten we omhoog. Maar hoe hoog? En welke kant op? We proberen weer bij de rivier te komen en vinden een pad dat langs een paar huizen loopt. Twee vrouwen staan buiten en als we willen vragen waar we zijn en hoe we moeten lopen, komt er een man naar buiten. Nog voor we iets kunnen zeggen, zegt hij: "kaffe"? We zijn net zo spontaan als hij. "Po!" Is ons antwoord. Dat betekent dus ja. We moeten mee naar binnen, vrouw, twee dochters en een kleinkind begroeten ons buiten en binnen opnieuw. De dames mogen overigens pas naar binnen als ik gearriveerd ben. Een van de dochters spreekt vloeiend Engels. Je verwacht dat niet in een vrijwel onbewoond gebied met nauwelijks telefoonbereik en waar de iPad nog een volstrekt onbekend fenomeen is. Ze heeft rechten gestudeerd, is 22 en heeft geen werk wel goede hoop! Wat ontzettend sneu. We proosten met zelfgemaakte grappa, die ze raki noemen, ook Jannie en Henny krijgen een glas. We weten niet hoeveel we nog moeten lopen, maar we zien wel. De dochter brengt ons naar de brug over de rivier en loopt mee tot de supermarkt aan de weg. Wij concluderen dat we nog steeds en steeds opnieuw kunnen leren wat gastvrijheid is voor vreemden, ook al zijn het toeristen. Wij waren de eerste wandelaars die ze er ooit hebben gezien.
Als we 's avonds nog eens op de kaart kijken hoeveel we gelopen hebben dan komen we zonder de autorit uit op precies 21 km. We hebben iets bijzonders meegemaakt.

De grenzen opzoeken.

In Albanië hebben we tot nu toe weinig van de oude Romeinse weg gezien. Vanuit Mirake gaan we daarom letterlijk tot aan het randje om prachtige overblijfselen op hoogte te zien. Tijdens onze klim van 300m hoogte verschil komen we een man met een

kruiwagen tegen. Hij is alleen, ik vermoed dat er geen wedstrijden 'kruiwagen rijden bergopwaarts' zijn, tenzij hij aan het trainen is! Hij blijkt op weg naar zijn land. Zijn familie is al bezig met de muildieren voor de ploeg om hun land te bewerken. Zonder de prachtige boerensubsidies, voor ploeteren in probleemgebieden, zoals in Nederland en alle andere EU landen.
Zoals ik zei, tot aan het randje. Als we doorlopen moeten we een smalle richel over waar op verschillende plekken de bergwand is weggezakt. We nemen dat risico niet. We keren terug en lopen fluitend naar beneden. Met een busje rijden we naar Librazhd, een dorpje verder waar we overnachten.
De volgende morgen rijden we weer verder, omdat de wandelroute onbegaanbaar is. Naar Prrenjas, het laatste echte dorp in Albanie. We naderen de grens met Macedonië en besluiten de klim naar de pas, en hotel Odessa, een prestige project, te lopen. Na een vlak stuk langs de weg gaan we steil omhoog van 600 naar 1000m. Onderweg brengt de laaghangende bewolking wat waterkoeling. Boven is het koud, we zitten rondom tussen bergtoppen met sneeuw. Tegenover ons hotel zijn bunkers. Nu stille

getuigen van roerige tijden met grensconflicten.

Op zondag maakt Macedonië zijn opwachting. Prachtig weer en we genieten meteen van het prachtige uitzicht over het meer van Ohrid, deels de grens tussen Albanië en Macedonië. De laatste Albanese munten worden omgezet in koffie. De grensposten leveren geen problemen op. Vierhonderd meter verder moeten we rechtsaf. Ons wordt in de beschrijving een prachtige afdaling naar het meer, door het bos, met prachtige bloemen, waaronder orchideeën, beloofd. We kunnen niet wachten, maar we mogen niet. De weg waarover we moeten lopen komt te dicht bij de grens en twee vriendelijke politieagenten maken ons duidelijk dat het echt niet mag. Hopelijk zijn de eerder genoemde bunkers niet nodig en lopen de spanningen niet hoger op dan ze al zijn. We horen later dat het overwegend christelijk orthodoxe Macedonië "lastig" wordt gevallen door overwegend islamitische Albanezen. Als dat maar goed gaat, de problemen langs de grenzen van Kosovo zijn al problematisch, en, wat mij betreft, bedreigend genoeg.

We moeten 7 km langs de vrij rustige snelweg lopen om bij een afslag naar het meer te komen. Het loopt op zich prima, maar is saai en je wordt bij voortduring met de, plastic, rotzooi van mensen geconfronteerd die zomaar wordt neer geflikkerd. De plastic tasjes in de bomen gewaaid. Afgrijselijk.
Genoeg geklaagd. Uiteindelijk komen we bij een schattig kerkje aan het prachtige Ohrid meer en doen ons in de tuin van hotel/restaurant Galia in Kalishta tegoed aan een heerlijke lunch. Gezellig, warm, uitstekende kwaliteit. We zijn in een ander land.
's Avonds strijken we neer in Struga, waar we na wat vijfen en zessen een prachtig appartement vinden voor een bijzonder schappelijke prijs. We maken kennis met een Macedonisch/Nederlandse familie met een reisbureau. Daarover later meer!

Nu wat anders.

Lale, tulp in het Macedonisch, heet het reisbureau, hij Dimitri en zij Cobi. Een Nederlands/Macedonisch stel dat door hard werken hun droom aan het verwezenlijken is. We praten wat tijdens de receptie van de opening van hun reisbureau in Struga. Zij vertellen ons van hun appartementen en huisjes in Pestani, een dorp aan het meer, 20km voorbij Ohrid. 's Nachts bedenken Henny en ik, apart van elkaar, dat zij misschien wel een goede dokter weten die naar mijn longen kan luisteren, want het hoesten wordt zo niet veel slechter echt niet beter.
De volgende ochtend genieten we van het meer en de prachtige omgeving en gaan 's middags bij het reisbureau langs. We informeren naar de mogelijkheid om bij hun in Pestani te logeren en, inderdaad, of zij een goede dokter weten. Voordat we het weten zijn we met Caroline, een van de medewerkers, op weg naar het ziekenhuis. Caroline spreekt Nederlands en Macedonisch en weet mij binnen de kortste keren bij een arts binnen te praten. Jawel hoor, ik blijk toch een bronchitis te hebben. Aan de antibiotica en de hoestdrank. Terug op de kamer om bij te komen van het ziekenhuis, wat te eten en weer naar het reisbureau om de logeerpartij verder te bespreken. Reeds dicht. Gemaild of we konden komen voor een paar nachten, om bij te komen. We zien wel.
We lopen zo'n 12 km naar Ohrid, aan het beroemde meer. De stad van A. Den Doolaard. Met vers Wifi bereik blijkt onze mail aangekomen, en we zijn welkom. We nemen voor de laatste 10 km de bus en komen aan op een prachtige plek, waar we twee mooie huisjes ter beschikking krijgen. De ontvangst is aller hartelijkst. De organisatie is aan het opstarten voor het seizoen. Nu Corendon en Arke de streek weer hebben ontdekt is overgeschakeld op een aanbod van hoog kwalitatieve excursies, voor groepen en individuele mensen zoals wij. De accommodatie is er dus nog wel.
We overleggen met elkaar en besluiten, gezien de situatie en de weersverwachting, het wordt de komende dagen erg heet, te blijven tot zaterdag. We bezoeken de prachtige stad Ohrid. Met Byzantijnse kerken, iconen en werkelijk prachtige uitzichten op de omgeving. Het stadje en het meer zijn UNESCO erfgoed en er wordt volop, onder strikte

regels, onderzoek gedaan, opgravingen en restauratie en reconstructie werk uitgevoerd. Moeder Maria, Jezus en Johannes de Doper zijn in de orthodoxe religie de belangrijkste figuren en dat merken we volop. Ook is de geschiedenis van de streek sterk verbonden met van oorsprong Bulgaarse geestelijken, St. Clement en St. Naum, die het cyrillische schrift hebben geïntroduceerd. Voor ons dan weer een minpuntje, want het Griekse alfabet is al moeilijk genoeg.
We lopen na al het byzantijnse en cyrillische geweld langs een klein museumpje over den Doolaard. Het is wonderlijk om mee te maken dat er mensen in een heel andere cultuur zijn die zoveel over een Nederlandse schrijver weten. Voor hun was hij meer dan alleen een buitenlandse schrijver die toevallig iets over de mensen in Macedonië schreef. Hij is een vriend. Zo wordt hij herinnerd en geëerd. Zijn boeken liggen hier allemaal. Ze hoeven niet, zoals in Nederland, in het vergeten archief te worden opgezocht. Kortom: een monument.

Een bijzondere dag.

Op excursie met Dimitri. We zijn razend benieuwd.
Drie dorpen in de bergen in het grensgebied van Macedonië en Albanië. Een grens, die als zoveel op de Balkan en overal ter wereld, volstrekt willekeurig door volken en sociale groepen heen is getrokken. Onze gids Dimitri is een verteller en dat is een eufemisme. Hij heeft zoveel in dit gebied meegemaakt dat zijn niet te stuiten verhalen en 'oneliners' oneindig veel facetten herbergen. In ieder geval ook genoeg over hemzelf. Opgegroeid in het Joegoslavië van Tito. Het partizanen Joegoslavië. Lang na de dood van Tito, beweend door zelfs zijn eigen moeder, realiseert hij zich dat Tito een dictator was. Je realiseert je blijkbaar pas echt onder welke omstandigheden je leeft als die omstandigheden er niet meer zijn. En wat dan? Hij leert weer later, in Nederland, wat dat betekent en dat er andere waarden en normen zijn. Dat je daar vrij voor uit mag komen, dat niet alles zwart-wit is en dat de baas van een land, of van een kerk, niet altijd gelijk heeft. Hij heeft geleerd om wat hij ziet, voor zichzelf te beoordelen en dat niet alleen aan anderen over te laten.

Met dit als begin gaan we op pad. Samen met Ilonka en Rik, studente en aio-bestuurskunde uit Nijmegen, die in de buurt logeren en die de excursie ook hebben geboekt. Het eerste dorp, bijna geheel verlaten. Een oude vrouw van 90 jaar, gezond zonder zorg en Boris en zijn vrouw Rosa zijn er nog. Boris en Rosa wonen in de winter in Skopje, maar hij komt oorspronkelijk uit de streek en ze keren in het voorjaar terug naar hun huis in hun dorp. Hij is hier ooit de baas van het leger geweest en heeft Tito meermaals ontmoet. In die tijd koos hij de mooie blonde Rosa tot zijn vrouw. De traditie is hier ondanks alles erg belangrijk. Ilonka krijgt een heel traditioneel kostuum aan, handgemaakt en van prachtige kwaliteit. Je ziet dat Rosa, maar ook harde Boris, van trots ontroerd zijn als wij haar in die kleding bewonderen. Na een intermezzo met koffie en raki bezoeken we het nabij gelegen kerkje en het kerkhof. In de kerk is er, naast de

aan de orthodoxe religie verbonden afbeeldingen en andere verbeeldingen, een bijzonder kunststuk waar een verhaal aan vast zit dat Dimitri vol verve vertelt.
In de Ottomaanse tijd reden de Turken te paard door de velden en namen mee wat ze mooi vonden. Zo ook probeerden ze een meisje te roven, dat zich verzette en vluchtte. Niemand wist waar ze gebleven was en het zoeken werd opgegeven. Jaren, een eeuw later, droomde een ander meisje in de bergen dat zij geroepen werd door een meisje in een grot die haar smeekte haar te komen redden. Opnieuw werd er gezocht, nu in de gedroomde grot en het skelet van het meisje werd gevonden. Het werd naar het kerkje gebracht en in een kistje in de kerk bewaard. Tweehonderd jaar geleden bezocht een rijke vrouw het dorp en zij realiseerde zich dat er eigenlijk iets heel bijzonders was gebeurd en besloot een filigrein masker te laten maken voor het hoofd van het meisje. Het skelet is nog in het kistje, maar wordt nooit meer vertoond. Het masker wel, om de geschiedenis niet te vergeten.

Na afscheid van Boris en Rosa te hebben genomen, we krijgen een snoepje voor onderweg, rijden we hoger de bergen in. Op 1500m vinden we sneeuw en een kerk in hoog Belica. We rijden over schier onbegaanbare wegen. We zijn blij dat we het niet hoeven te lopen. We vinden hier een van de noordelijke routes van de via Egnatia. Een verloren vleeskleurige orchis in de berm. Over een pas rijden we aan op Vevcani. Een orthodox christelijk dorp, met opnieuw een eigen verhaal.

Vevcani is volledig ingesloten door islamitische dorpen. Dorpen met etnische Albanezen. Vevcani is een welvarend dorp omdat het bronnen van stromend water heeft, die samenkomen met de stromen smeltende sneeuw. De kolkende stroom water die zo ontstaat is een bron van witte energie. De inwoners weten dit te benutten voor allerlei doeleinden, maar van oudsher vooral voor het malen van tarwe en andere granen. De dorpelingen hebben gestreden om de macht over het water te behouden, ondanks grote druk van de centrale, communistische regering na de dood van Tito. De strijd om het

water heeft de internationale pers gehaald en dat is een van de redenen dat ze de macht hebben behouden. Het is echter ook een voorbeeld en daarmee het begin geweest van emancipatie elders in het toenmalige Joegoslavië. Dimitri, laat aan de hand van de verkeersborden het verschil zien tussen een christelijk dorp
en een islamitisch dorp. Naderen we een school dan zien we in een christelijk dorp op een verkeersbord een jongen achter een meisje aan rennen, in een islamitisch dorp sleurt een jongen een meisje mee. Naar school? Het is misschien als grap bedoeld, maar er zit een ondertoon in, een scherp waardeoordeel.
We genieten van een fantastisch Macedonische maaltijd met hapjes vooraf, salade, verse schapenkaas, spekkoek van pannenkoek en een soort paprikachutney. De hoofdmaaltijd is stoofvlees met uien en andere groenten. Heerlijk. Het geheel wordt afgesloten met een flensje met banaan en slagroom. We lopen om het eten te laten zakken naar de water bronnen,

het goud van het stadje.
Terug in de auto gaan we op weg naar de islamitische dorpen. Volledig volgebouwd met Frans Bauer huizen, zoals Dimitri ze steevast noemt, met geld verdiend in de bouw in landen van de EU en Zwitserland. Huizen die grotendeels het hele jaar leegstaan. Volledig op de groei gemaakt. Drie huizen op rij, een voor de vader, twee voor de zonen. Maar het verhaal gaat verder. De meisjes worden, vaak, tegen hun wil op jonge leeftijd uitgehuwelijkt, geen school meer met als enige rechten het aanrecht en zwijgrecht. Het gemiddeld aantal kinderen is vier tegen anderhalf in de christelijke gemeenschappen. Dimitri vindt dat de Macedoniërs langzaam maar zeker een minderheid in eigen land worden. Een gevaarlijke ontwikkeling vindt hij.
We hebben een prachtige excursie gemaakt, tegenstellingen tussen gemeenschappen zijn ons duidelijk voorgehouden. Hoe oprecht bedoeld, hoe subjectief ook gesteld, we hebben de spanning geproefd.

Van Ohrid naar Bitola.

Rond het meer van Ohrid nog wat afgehecht. Ook weblogtechnisch noodzakelijk omdat mijn liefde voor wilde orchideeën de tekstverwerker het idee had gegeven dat we in Orchid en omgeving waren, in plaats van Ohrid. Bij deze is dat dus recht gezet. (En in de vorige tekst ook!)
In Velosti, waar we heen lopen vanuit Ohrid is een kerkje en een met Duits bankengeld gerestaureerd bergklooster. Terug bezoeken we ook het monument voor A. den Doolaard om Ohrid echt af te ronden.
Tenslotte gaan we naar St. Naum , klooster en kerk onder de regels van UNESCO

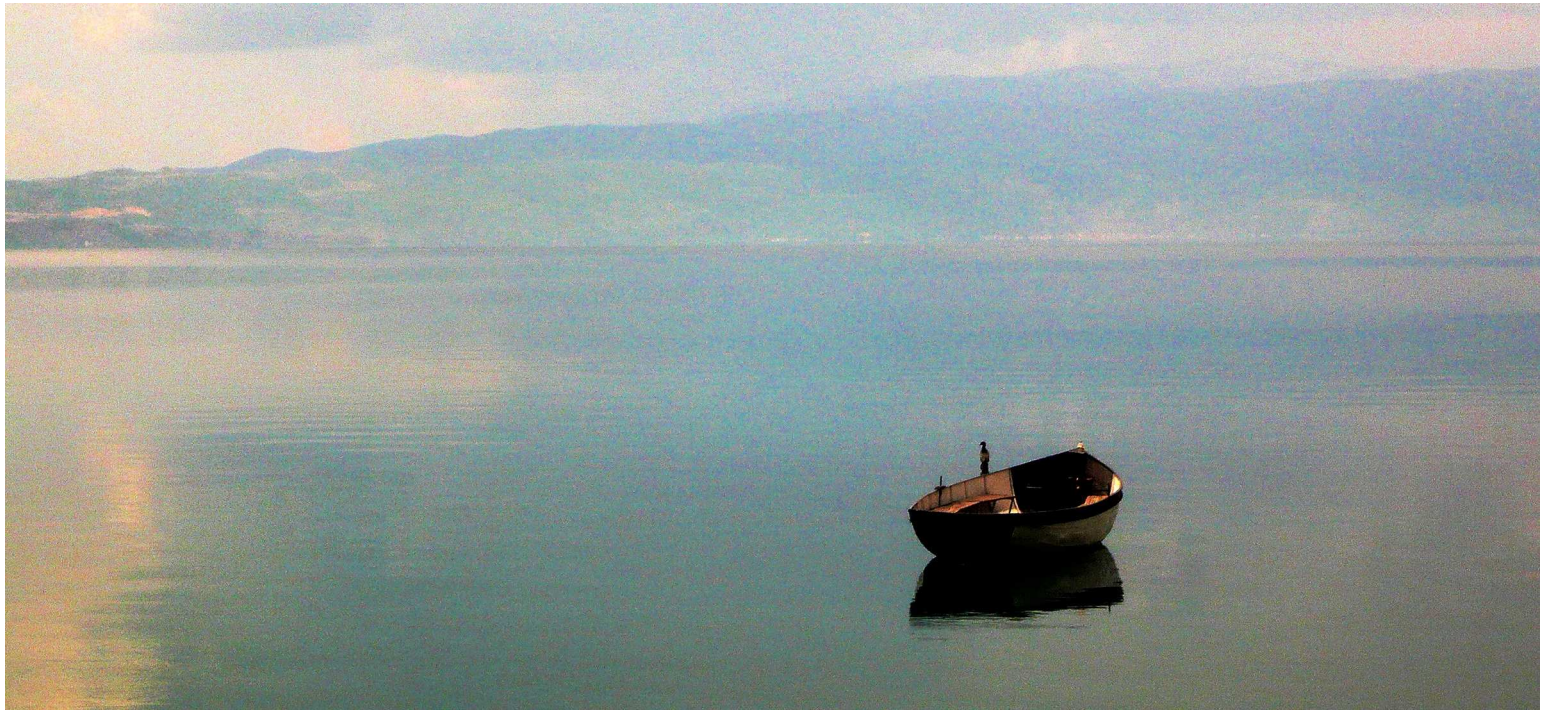

gerestaureerd. Een prachtige tuin aan het meer, met pauwen. Onderweg er naar toe krijgen we een glimp van de purper orchidee in de bergen te zien.
Als we terug willen met de bus zouden we meer dan drie uur moeten wachten. Vriendelijke toeristen uit Kosovo brengen ons weer in Pestani. We nemen afscheid van Coby en Dimitri.

Vanuit Pestani nemen we op zondag, de slechtste reisdag die je je kunt voorstellen, een taxi naar het busstation om door te reizen naar Resen. De wandelroute naar Resenis gedeeltelijk ongeschikt om te lopen en volgens ons boekje hebben zelfs ezels er moeite mee. Inderdaad is dat meer dan genoeg om de bus te nemen. Vroeg in

Resen nemen we de gok dat we kunnen overnachten in het gehucht Sopotsko, 5 km op de route van morgen. We lopen eerst langs de rudimenten van de communistische industrie, een fabriek waar de appels in grote hoeveelheden uit de wijde omgeving van de stad werden verwerkt. Als gebruikelijk lopen we dan door een gebied waar mensen rijkelijk hun afval her en der hebben neer gegooid, om dan langs boomgaarden en door bossen in het dorp aan te komen. Drie opgeschoten jongens brengen ons naar de plaatselijke winkel annex bar tegenover het voormalige communistische en dus vervallen cultureel centrum. We kunnen niet overnachten, maar er wordt speciaal Turkse koffie voor ons gemaakt, die we absoluut niet mogen betalen. We zijn gasten. Inmiddels wordt het boekje van de Via Egnatia bestudeerd en de jongen die een beetje Engels spreekt is de held als hij de passages met een naam van een bekende in het Macedonisch vertaald. Nee, de bekende uit het dorp die als gids zou kunnen dienen als we het te gevaarlijk vinden, is er niet. Overigens wat we te gevaarlijk zouden moeten vinden staat niet in het boek. Het boek is en blijft een opmerkelijk fenomeen waaraan we helaas steeds minder waarde hechten.

Vlak voor het onweer losbreekt stappen we voor de laatste km in een auto, een spotaan aangeboden lift, naar het nog enige overgebleven hotel in Resen met de prozaïsche naam Dior.
In het dorp hangt de vlag half stok vanwege de bij een actie van vermoedelijk etnische Albanezen uit Kosovo omgekomen agenten. De onrust is zo'n 200km bij ons vandaan, maar we moeten alert zijn.
We merken dus weinig van de problemen in Macedonië, maar de beeldvorming hier en op het thuisfront is gewoon niet positief. Thuis willen ze gerustgesteld worden. De blog levert kritiek op van Coby. Ik schrijf volgens haar als zou er elk ogenblik een bom af kunnen gaan.
Ik ben het daar uiteraard niet mee eens. Zij geeft aan dat dit soort berichten en de voorbarige aanscherping van het ambassadebericht voor reizigers haar klanten kosten. Ik begrijp dat, maar zij kan zich niet verplaatsen in de situatie van potentiële klanten. Wij spreken de taal niet, zien nauwelijks het verschil tussen Macedoniërs en Albanezen, en zoals in ons geval, hebben slechts een rugzak als bescherming voor het ongewisse.

De volgende morgen slaan we proviand in. We kopen appels, lijkt ons logisch in dit appelcentrum, die uit Argentinië zijn geïmporteerd. We gaan op pad en komen na 10 km in het eerste uitgestorven dorp. De deur van de bar is open, er liggen grote hoeveelheden aardappels, maar er is geen hond te bekennen. Van hieruit gaan we de bergen in en we komen wilde orchideeën tegen in ongekende hoeveelheden. Het volgende dorp dat we aandoen is Capari. Eveneens uitgestorven. Een kroeg is dicht, maar de entourage lijkt op een strip van Lucky Luck. Je verwacht dat de cowboys elk moment schietend de saloon uit komen. Je moet iets met je fantasie. Een buitje dwingt ons tegen de saloon aan te kruipen en even later lopen we tegen de dorpswinkel op. We krijgen er weer koffie.
Als we doorlopen volgens het advies van het boekje lopen we regelrecht de vuilnisbelt van het volgende dorp op. Hilarisch, als deze onzinnige aanwijzingen niet structureel

waren. We kiezen een omweg en opnieuw door en langs ontelbare, hoofdzakelijk mannetjes- en purper-, orchideeën bereiken we ons doel van de dag, Trnovo waar we een fantastisch bed treffen.
Dinsdag lopen we door naar de tweede stad van Macedonië. Nog 21 km en we zijn het land uit. Misschien maar goed ook, want 's avonds is er een, weliswaar vreedzame demonstratie tegen de regering, maar toch.